

Landschapsgenese

Werkvormen over landschappen in verandering

Hoe komt dit hier?

Wat gebeurt er daar?

Is dit altijd zo geweest?

Onderzoeksgroep Landschap – Vakgroep Geografie

Opendeurdag leerkrachten aardrijkskunde – 28 februari 2024

VAKGROEP
GEOGRAFIE

UNIVERSITEIT
GENT

Landschap is... (formele definitie ELC)

landschap = een gebied, zoals waargenomen door de mensen, waarvan het karakter het resultaat is van de actie en interactie tussen natuurlijke en/of menselijke factoren

Council of Europe, 2000. Council of Europe, 2000. European Landscape Convention and Explanatory Report

Alle soorten landschappen
“Alles is landschap”

Landschap als mensenrecht
“Landschap voor allen”

Aandacht voor landschap in alle
beleidsaspecten

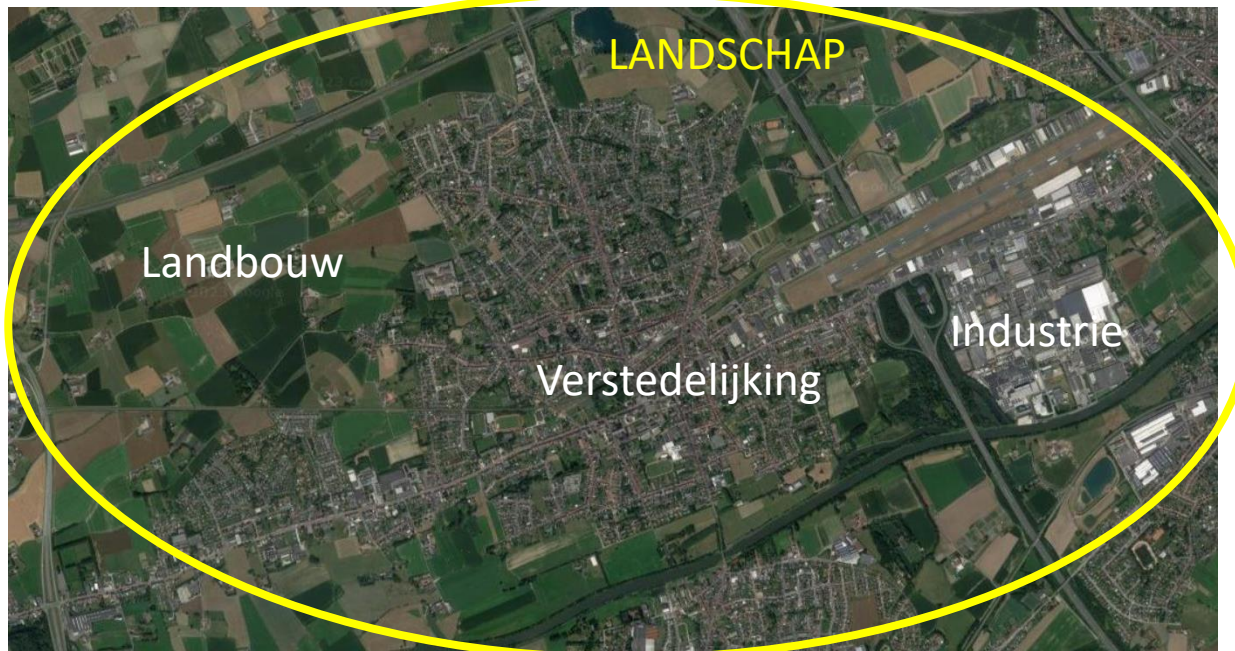
Landschap in de schoolboeken is...

- WDM: “een deel van het aardoppervlak met een eigen uitzicht”
- Topos: “Een verzameling van natuurlijke en menselijke landschapselementen”
- Wereldwijs: “Het zichtbare deel van het aardoppervlak”
- Geogenie: “Een deel van het aardoppervlak met eigen kenmerken”
- Zone: “Werkelijkheid om je heen die je kan waarnemen”

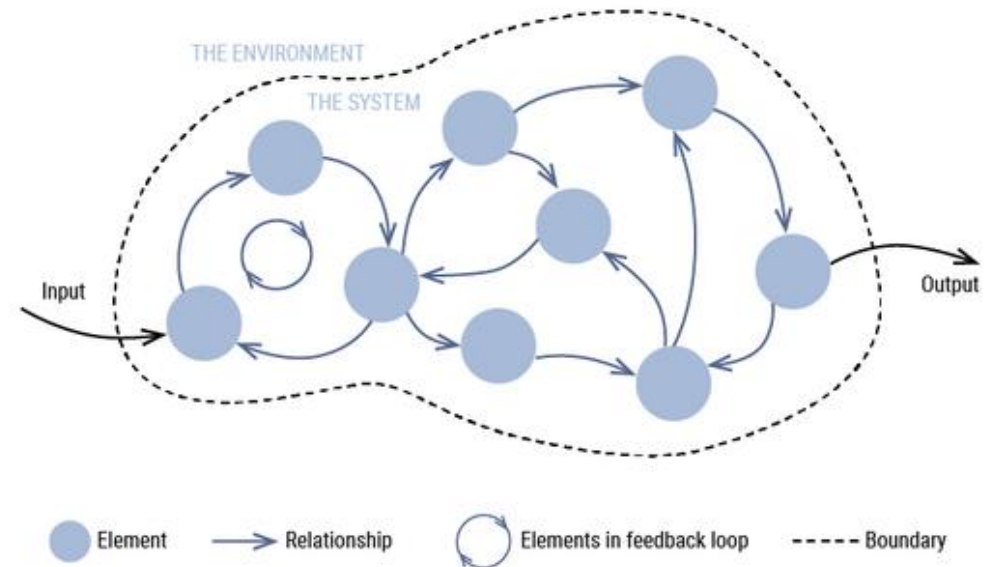
**What's in a
NAME?**

De meerwaarde van de landschapsbril

- Af van leerstof in hokjes

- Synthese ruimtelijke en demografische processen
- Systemisch denken
- Koppeling naar de eigen leefomgeving/context

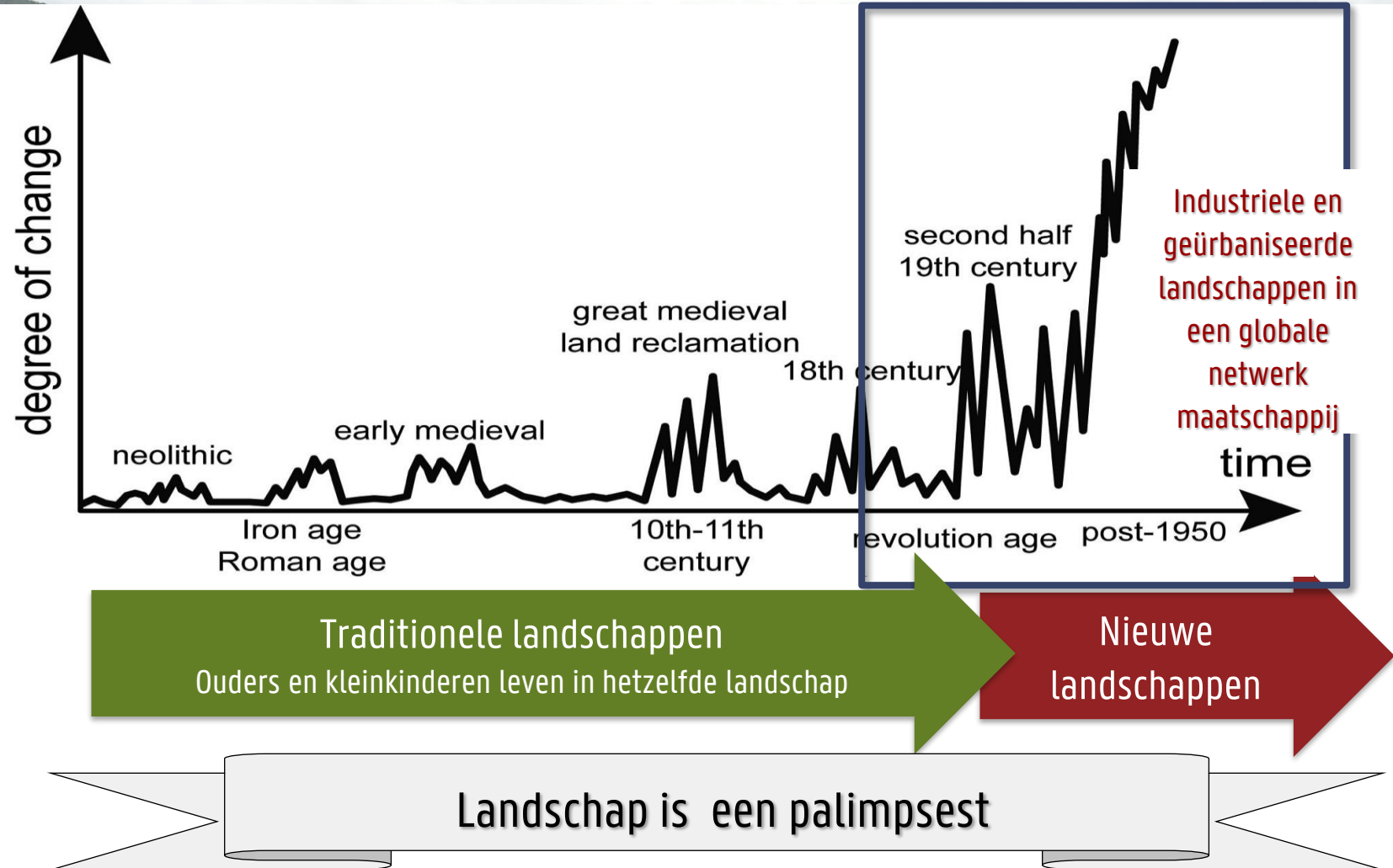
1991 2017

Het landschap is dynamisch

- Resultaat van een lange ontwikkeling (actie en interactie)
- Structuurvormende processen kunnen slechts uit hun genese begrepen worden
- Zo algemene en lokale processen detecteren
- Om die te gebruiken voor toekomstige ontwikkelingen

Koppeling met onderwijsdoelen ruimtelijk bewustzijn

- 1ste graad (A-stroom)
  - 9.5 De leerlingen illustreren dat landschappen evolueren onder invloed van fysisch- en sociaal-geografische veranderingen.
  - 9.6 De leerlingen onderzoeken ruimtelijke effecten van veranderingen in landschappen op de mens en zijn leefomgeving.
- 2de graad
  - 09.04 (DA) 09.05 (D) De leerlingen analyseren ruimtelijke gevolgen van demografische processen, productie en consumptie.
- 3de graad
  - 09.08 (DA) 09.09 (D) De leerlingen verklaren een landschap vanuit de landschapsgenese.
  - 09.09 (DA) 09.10 (D) De leerlingen evalueren de inrichting van een gebied in het Vlaams Gewest of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op basis van principes van duurzame ontwikkeling

+ De leerlingen hanteren GIS-viewers om thematische lagen van een plaats en hun onderlinge relaties te onderzoeken.

Onderzoeksmethoden, -materiaal

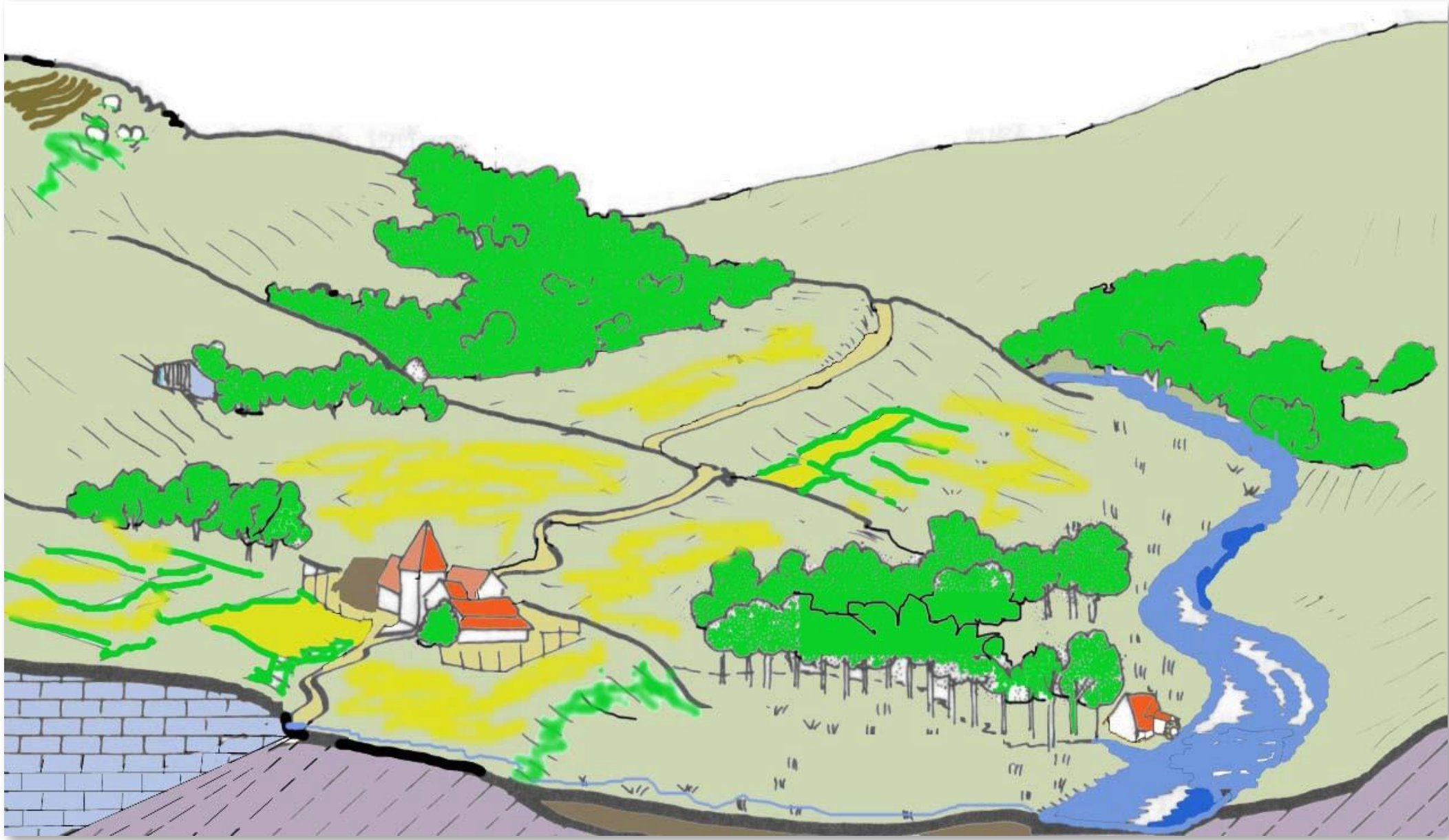
- Cases
- Analyse historische kaarten
- Historisch beeldmateriaal (herfotografie)
- Analyse hoogtedata (bv. LiDAR)
- Toponymisch onderzoek (samenwerking met vak Nederlands)

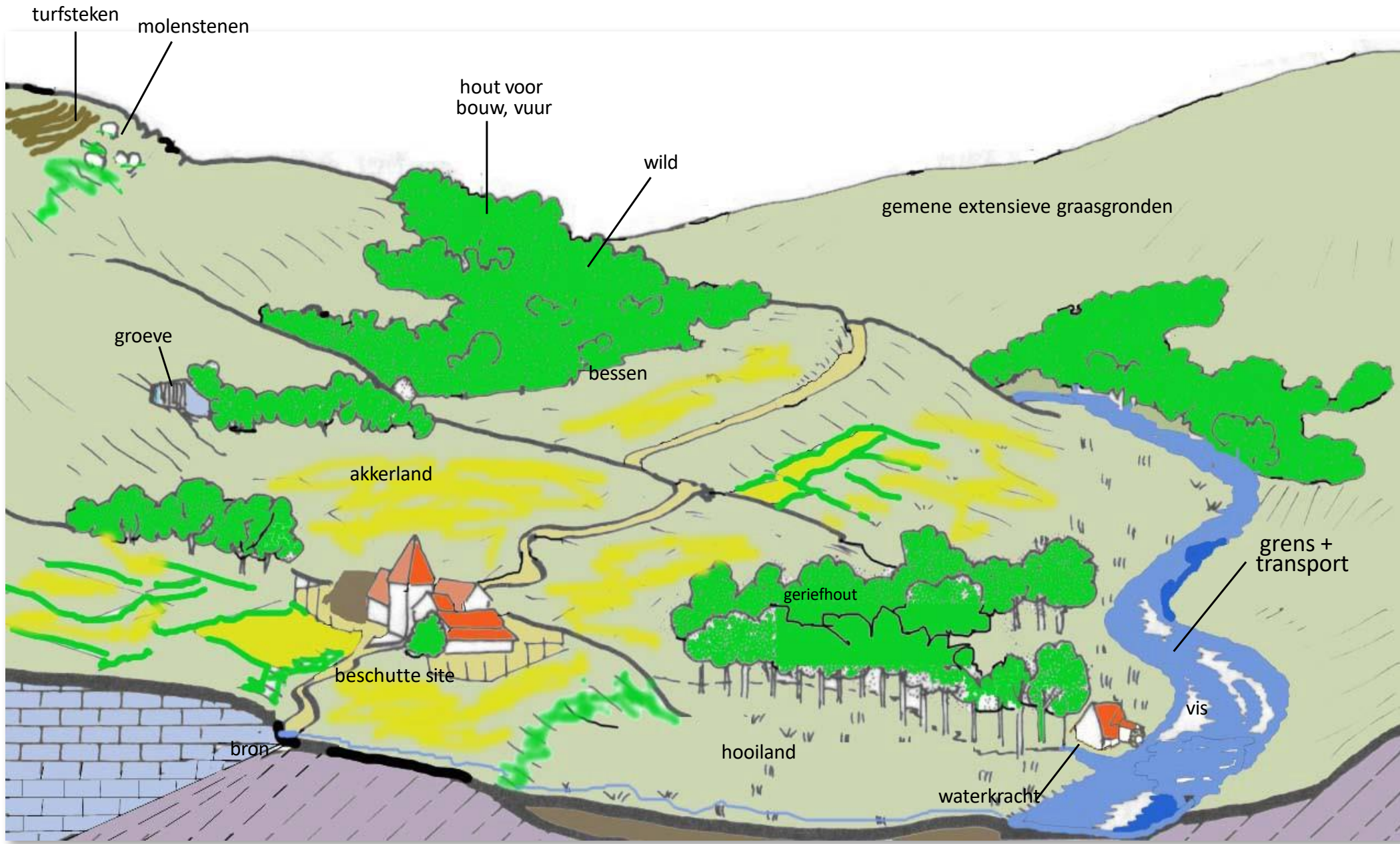

Landschapsgenese rurale case

- Vanuit verhaal landelijke nederzetting naar verstedelijkt landschap

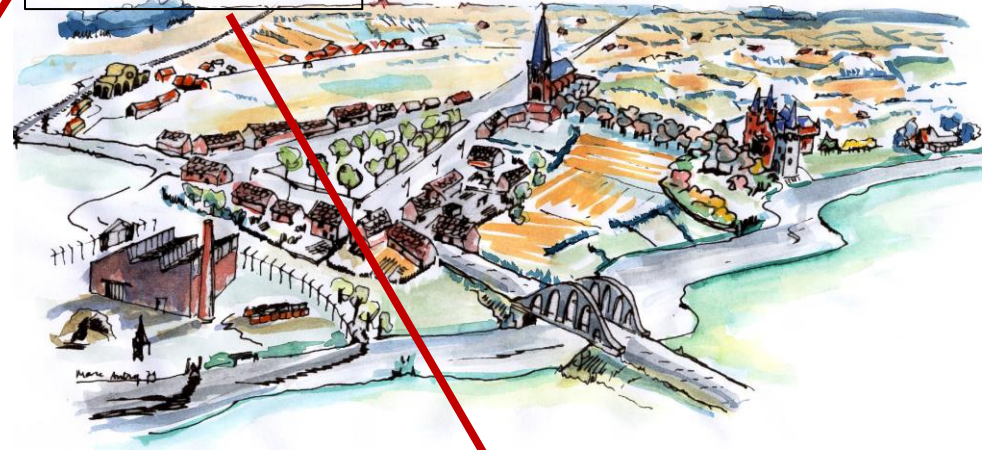

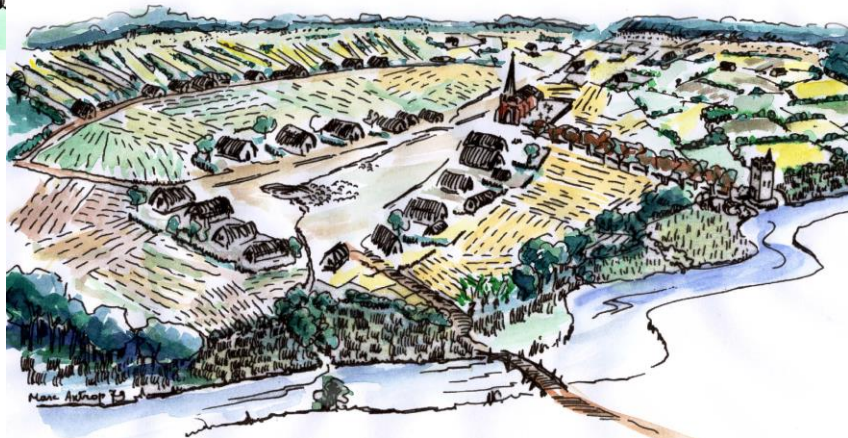
Naar modern...

Van traditioneel

Naar nieuw landschap

Na 1950?

1375

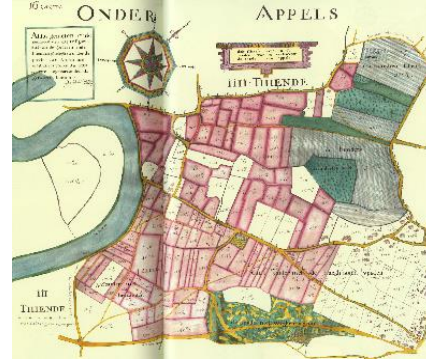
1550

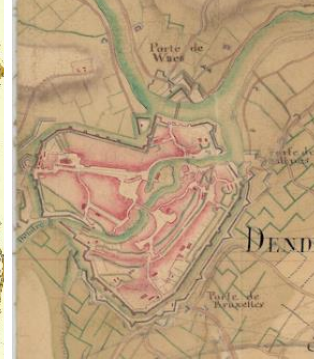
1649

1737-38

1748

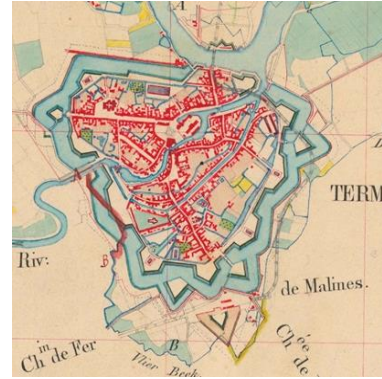
1775

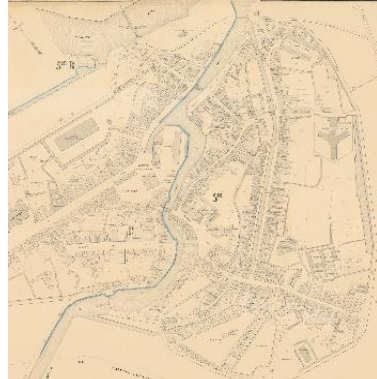
1835

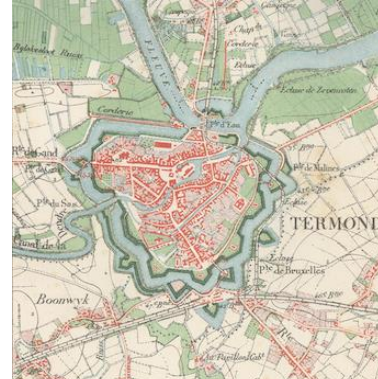
1852

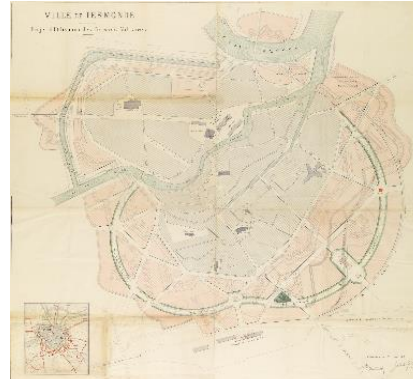
1854

1868

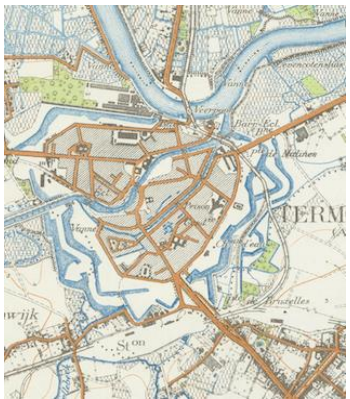
1881

1899

1913

1972

1990

2009

2012

2015

Herfotografie

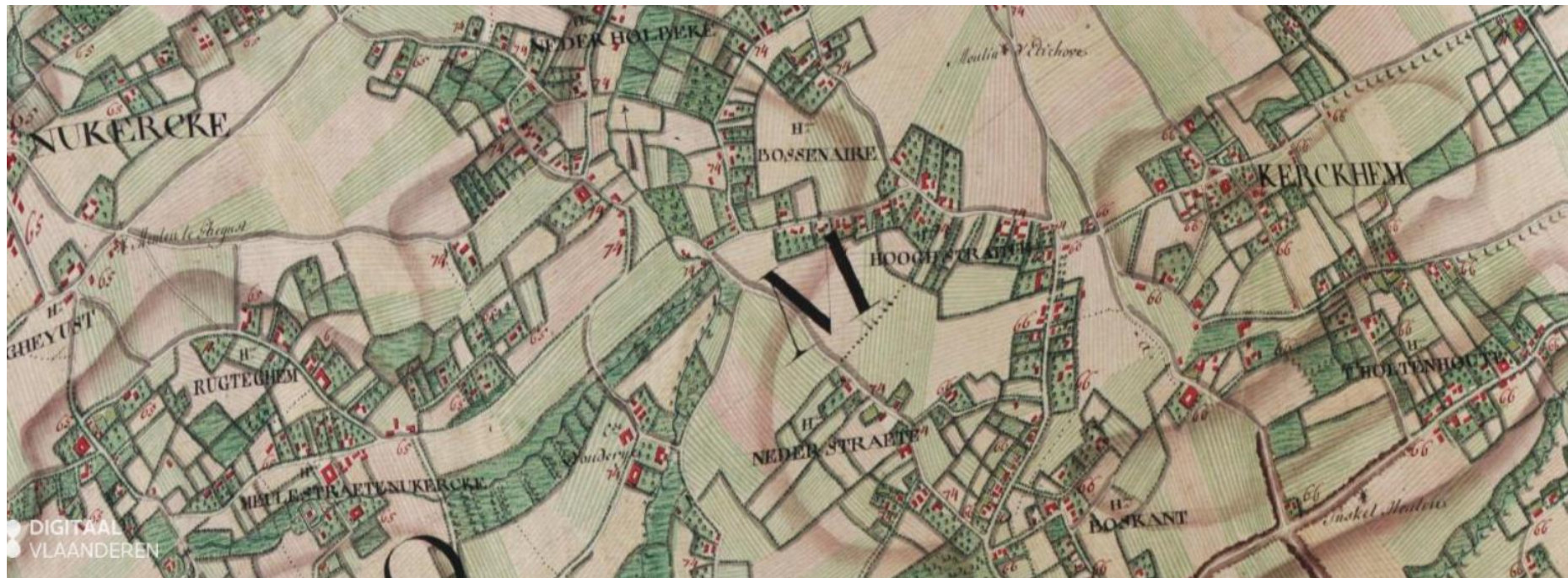
Herfotografie in Streetview

Meerdere datums bekijken in Google Streetview

Toponymisch onderzoek

- Toponymisch woordenboek (Maurits Gysseling)
- Woordenboeken instituut voor Nederlandse taal
- Lokale toponymische woordenboeken

Toepassing landschapsgenese in duurzame inrichting

In Terafene staan heel wat straten blank

Veel waterellende in Terafene, burgemeester De Donder kritisch: "Bij vergunningen nooit rekening gehouden met overstromingsgevoelig gebied"

Handige tools

- Eodas open LiDAR
- Cartesius
- Online historisch woordenboek
- Kabinetskaart Ferraris
- Recollecting landscapes
- Topotijdreis

Met het Cartesiusproject ontsluiten de Koninklijke Bibliotheek van België, het Rijksarchief in België, het Koninklijk Museum voor Midden Afrika en het Nationaal Geografisch Instituut gemeenschappelijk hun historische geografische gegevens voor het grote publiek.

Nog vragen?

Hoe komt dit hier?

Wat gebeurt er daar?

Is dit altijd zo geweest?

Onderzoeksgroep Landschap – Vakgroep Geografie
Veerle.Vaneetvelde@ugent.be & Jorre.Herpels@ugent.be

Opendeurdag leerkrachten aardrijkskunde – 28 februari 2024

VAKGROEP
GEOGRAFIE

UNIVERSITEIT
GENT